

Сказання про магичні самоцвіти
Бухару Хаитам (Марокко)
Науковий керівник – ст. викладач В.О. Гура
ХНАДУ

В історії розвитку людини мінеральне каміння відіграє велику роль. Спостереження за різнокольоровими блискучими камінцями багато століть передаються у легендах народів світу. Ще у стародавні часи у людини з'явилися амулети, зроблені з мінерального каміння. Такий амулет людина повинна була носити постійно, тому що вірила у його магичну силу.

Археологічні дослідження свідчать про те, що люди прикрашали себе самоцвітами ще 7500-10000 років тому. Які це були камені? Насамперед, халцедони, агати, нефрити, смарагди. Сапфіри та рубіни були відомі за 600 років до н.е., алмази – за 1000 років до н.е. Перші найміцніші знаряддя праці були зроблені людиною з використанням нефриту та жадеїту. Також відомо, що бірюзу видобували у стародавні часи – ще 3400 років до н.е. Історики свідчать і про те, що на території Стародавнього Єгипту на березі Червоного моря були копальні Клеопатри, де видобували смарагди. Сучасні дослідники знайшли папіруси геологічної експедиції на Синайський півострів, відправленої фараонами за бірюзою та золотом. «Папірус Еберса» (1700 р. до н.е.) містить рецептурні довідники з описом лікарських речовин та їхнього складу, методів лікування мінералами.

Про особливі властивості мінерального каміння йде мова у багатьох асиро-вавілонських клинописних текстах та спеціальних книгах – «Лapidаріях». Відомі й авторитетні вчені давнього світу дуже поважно ставилися до таємничих сил каміння. Спеціальні дослідження мінералів проводили Аристотель та його учень Теофаст. Вивчав властивості мінерального каміння вчений-енциклопедист Пліній Старший. Відомо, що мінерали широко використовувалися в арабській медицині. Тибетські лікарі також активно використовували дорогоцінні камені. До нашого часу збереглися й давньоєгипетські папіруси із рецептами виготовлення й використання мінералів

із лікувальною метою (наприклад, лазурит було рекомендовано як засіб для лікування очей, а гематит як засіб, що зупиняє кровотечу). Добре їй відомі рецепти середньоазіатського вченого Абу Алі Ібн Сіні (Авіценні), який активно досліджував та використовував у лікувальній практиці не тільки рослини, а й порошки сердолику, агату, перлин і смарагдів. У слов'янських народів перші описи мінерального каміння та його властивостей були зроблені у книзі «Избориик Святослава» у ХІ сторіччі. Зокрема, автори цієї роботи стверджували, що топаз може вгамовувати негоду, берил підтримує дружні та любовні стосунки, аметист запобігає пияцтву.

Початок наукового вивчення властивостей мінералів було закладено алхіміками. Саме їхні дослідження згодом стали основою не тільки хіміотерапії, а й літотерапії. Сучасна фармакологія використовує для виготовлення ліків майже 50 мінералів. Народні знахарі Індії й Тибету і сьогодні готують ліки із рослин та мінерального каміння. Про назви мінералів та дивовижні властивості мінерального каміння у наш час написано чимало книг.

Об'єктом нашого дослідження є міфи про унікальні властивості мінералів та символіку кольору каменів-самоцвітів.

Відомо, що з давніх-давен люди використовували амулети і талісмани, зроблені з каменю. Вони вважали, що камінь – це жива істота, і тому він має певні риси характеру та свої особливі властивості. Люди вірили у те, що у кожного мінерала є душа, яка може допомагати людині і захищати власника цього каменю від всіляких негараздів та небезпеки. Саме тому у різних країнах та на різних континентах почали виготовляти із самоцвітів талісмани та обереги. Які ж мінерали застосовувались із цією метою? Наприклад, вважалося, що берил робить людину завжди веселою, халцедон забезпечує успіх у справах, гіацинт дає силу, гранат лікує від безсоння, сапфір допомагає знайти кохання, за допомогою смарагдів і гранатів можна побачити майбутнє, а сердолік забезпечує швидке виконання різних важливих справ. Віра у магічне значення

самоцвітів була особливо поширена в Індії. Прикраси із каміння у індійців виконували важливу роль «захисту» від хвороб та небезпеки. Магія мінерального каміння була частиною індійської астральної системи. Цікаво, що представники різних каст повинні були прикрашати себе певним каменем. У асирійців і вавилонян була традиція співвідносити самоцвіти з різними знаками Зодіаку. Вважалося, що такий «адресний» камінь має допомагати людині, яка народилась саме під його знаком.

Із давніх-давен у країнах Сходу був дуже популярним нефрит. Відомо, що для китайців нефрит – це камінь імператорів, який символізує космічну енергію, силу, владу, безсмертя. Також він є символом Землі і Сонця. Китайські алхіміки вірили, що нефрит має бездоганну форму і може замінити золото як символ абсолютної чистоти. З хімічної точки зору нефрит – це силікат кальцію, магнію та заліза. Найбільш популярні зелені та білі нефрити. Відомо, що речами із нефриту люди користуються вже багато віків, із покоління у покоління їх передають своїм спадкоємцям. Нефрит є дуже міцним матеріалом, із нього у стародавні часи виготовляли різноманітні знаряддя праці, наприклад, сокири. Багато таких речей, зроблених із нефриту і лазуриту тисячі років тому, знайдено у наші часи археологами. Цікаво, що час не вплинув на якість таких виробів. У Китаї з давніх часів нефрит – це священний камінь, який символізує п'ять чеснот: чистоту, милосердя, справедливість, мудрість та хоробрість.

Прикраси із нефриту популярні в Китаї і сьогодні. Із нього роблять різноманітні браслети на інші речі, які носять не тільки жінки, а й чоловіки.

У Європі література про магічні властивості мінералів з'явилася у 13 столітті. Це були книги французькою, англійською, голландською, іспанською, італійською та німецькою мовами. У перекладі з арабської і перської мов були записані легенди, казки та прикмети китайців, індійців та тибетців. Так, наприклад, унікальні сторінки про використання кварцу можна прочитати у книзі Мішеля Дж. Харнера «Шлях шамана». Автор пише, що у багатьох народів світу, які мешкають на території від Південної Америки до Австралії, кристал

кварцу – це найкращий предмет сили. Безсумнівно, цей вислів свідчить про те, що люди вважали цей мінерал «духом-помічником». Відомо, що шамани використовували кристали кварцу (або «затверділе світло») для пророцтва майбутнього. Історики свідчать, що у стародавньому Римі був звичай у дні радості класти на полицю у чашу білий камінь, а у дні скорботи – чорний. У кінці року люди порівнювали, яких днів було більше. Таким чином, люди вірили у свій щасливий камінь і вважали, що його колір має велике значення.

Більш детально розглянемо співвідношення каменя та його кольору, інтерпретуючи два кольори: червоний та білий.

Червоний колір мають широко розповсюджені у світі рубіни і гранати. Червоний колір у культурі народів світу символізує активність, чоловічу стать, це колір життя, вогню, війни, агресії, небезпеки, революції, емоцій.

Дослідники зазначають, що у негативному символізмі червоного кольору можна побачити його зв'язок зі злом, особливо у єгипетській міфології. У деяких народів, наприклад, у кельтів, смерть асоціюється із червоним вершником. Цікаво, що червоний колір має й діаметрально протилежне позитивне значення. У культурах різних народів це колір мужності, відваги і захисту. У християнстві – це емблема воїнів господніх хрестоносців.

Які ж дивовижні властивості притаманні самоцвітам червоного кольору?

Червоний порошок гематиту (від грецького «хайма» – кров) з давніх часів вважали дуже дієвим засобом для лікування хвороб кровоносної системи.

Рубін також був дуже популярним, тому що він був символом удачі, щастя, довголіття, хоробрості і життєвої сили. На думку знавців, рубін давав його власнику силу лева, хоробрість орла і мудрість змії. У середні віки вважали, що цей камінь забезпечує перемогу та самовіддане лицарське кохання.

Мусульмани вірили, що людина, яка носить на собі рубін обов'язково стане великою, але для цього треба мати добре серце, гарну пам'ять, гострий зір та розум. Також вважалося, що рубін посилює природну жорстокість злих людей і може провокувати їх на необмірковані вчинки. Цікаво, що, знаходячись

на руці недоброї людини, рубін стає злим демоном. Халдейські маги застерігали:

«Хто дуже пильно дивиться на темно-червоний рубін, може від цього швидко сп'яніти». Індійці вважали, що рубіни – це закам'яніла тверда кров драконів і рекомендували носити цю «кров» тим, хто народився у грудні.

Білий колір – це символ очищення, колір янголів і провідників, у християнстві – символ Бога Отця. На Сході – символ цноти і смерті. Камені білого кольору мають у своїх символічних значеннях такі архетипи, як Мати,

Діва, Смерть. Білий камінь кахолонг – символ материнства. На Сході його називають «молоком священної корови».

Перли – це традиційний символ цноти, дівочтва і незайманості. Найбільш відомі незаймані – Діва Марія і грецька богиня Артеміда символізують жіноче начало. У словарі символів Д.Тресіддера знаходимо такий опис символу перлини:

«Перлина – це символ як світу, так і жіночності. Вона асоціюється із повним місяцем, а його водне походження – із плідністю» [7, с.46]. Білий колір каменя, який символізує як життя, так і смерть, асоціюється із сльозами. Розірване намисто із перлин вважалось поганим знаком. У всі часи перлини були улюбленою прикрасою багатьох жінок. Вони символізують природу жінки.

Отже, містичні властивості мінерального каміння люди співвідносили із його кольором. Зазначимо, що основні кольори й мінерали, які з ними співвіднесені, сформували наступні поняття: білий колір - це початок та світло, чорний – кінець і темрява, червоний – влада і пристрасть, жовтий – енергія і життя, зелений – гармонія, природа; синій – спокій і рівновага; сірий – ізольованість і стабільність.

Чому ж багато віків люди вірять у магічну силу талісманів із кольорових камінців? На це питання сьогодні знайшли відповідь психологи. Їхні дослідження переконливо свідчать про те, що вибір каменю-самоцвіту у якості

амулета та талісмана пов'язаний із дією механізмів психологічного захисту, якого потребує особа. Талісмани й обереги потрібні інфантильній людині як перехідні об'єкти, які допомагають їй позбутися відчуття тривоги, набутти впевненості у собі, і, таким чином, забезпечити комфортний психологічний простір навкруги себе.

Література:

1. Абу Али Ибн Сина. Канон врачебной науки. – М., 1994.
2. Аль-Бируни. Собрание сведений для познания драгоценностей. – Л., 1963.
3. Бугрова С.А. Магия самоцветов . – М., 2005.
4. Киршбаум Э.И., Еремеева А.И. Психологическая защита. – М., 2000.
5. Супричев В.А. Сказание о камне-самоцвете. – Киев, 1975.

Природоохоронна діяльність біосферного заповідника Галапагоських островів

Валь Буенаньо Джаред (Еквадор)

Науковий керівник – старший викладач В.В. Тараненко

ХНАДУ

Галапагоси – це група океанічних островів, які були сформовані лавою, що піднімається з дна моря в процесі вулканічної діяльності. Галапагоські острови належать державі Еквадор і становлять провінцію Галапагос. Вони розташовані у східній частині Тихого океану, приблизно за 800-1000 км від найближчого пункту на материку. Острови розташовані поблизу екватора. Населення архіпелагу становить 25 124 особи. Площа – 8010 км².

Свою назву архіпелаг отримав завдяки мешкаючим тут великим морським черепахам, чия іспанська назва Galapagos перейшла до самого архіпелагу.

На Галапагоських островах у 1936 році було створено національний парк, спочатку на території 10 тис. га, а потім у 1959 році охоронний режим був поширений на весь архіпелаг, і площа парку збільшилася до 691 тис. га.

Національний парк – територія, де з метою охорони довкілля обмежена діяльність людини. На відміну від заповідників, де діяльність людини практично повністю заборонена (заборонено полювання, туризм тощо), на